

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

เมื่อพุทธศาสนาเจริญรุ่งเรือง ผ่านมาทางประเทศจีน และเข้ามาสู่เมืองไทย โดยการนำของพระสงฆ์ หลักฐานการนวดที่เก่าแก่ที่สุดคือ ศิลาจารึก ที่ขุดพบที่ปามะม่วง ในสมัยพ่อขุนรามคำแหง ในสมัยโบราณนั้น ความรู้เกี่ยวกับการแพทย์ และการนวดของไทย จะส่งสอนสืบทอดกันเป็นทอด ๆ โดยครูจะรับศิษย์ไว้ แล้วค่อยส่งค่อยสอนให้จดจำความรู้ต่าง ๆ ซึ่งความรู้ ที่สืบทอดกันมานั้น อาจเพิ่มขึ้น สูญหาย หรือผิดแปลกไปบ้าง ตามความสามารถของครู และศิษย์ที่สืบทอดกันมา ในสมัยกรุงศรีอยุธยา รัชสมัยของ สมเด็จพระนารายณ์มหาราช การแพทย์แผนไทยนั้น เจริญรุ่งเรืองมาก โดยเฉพาะอย่างยิ่ง การนวดแผนไทย จากหลักฐานทำเนียบศักดิ์นา ข้าราชการฝ่ายทหาร และพลเรือน ทรงโปรดให้มีกร แต่งตั้งกรมหมอนวด ให้บรรดาศักดิ์เป็นปลัดฝ่ายขวา มีศักดิ์นา 300 ไร่ ฝ่ายซ้ายมีศักดิ์นา 400 ไร่ หลักฐานจากจดหมายเหตุราชทูตลาอูแบร์ ประเทศฝรั่งเศส ในบันทึกเรื่องหมอนวดในแผ่นดินสยาม มีความว่า "ในกรุงสยาม นั้น ถ้ามีใครป่วยไข้ลง ก็จะเริ่มทำเส้นสายยืด โดยผู้ชำนาญทางนี้ ขึ้นไปบนร่างกายคนไข้แล้วใช้เท้าเหยียบ"

ภาวะสงคราม ทั้งยังถูกจับเป็นเชลยส่วนหนึ่ง เหลือหมอมพระตามหัวเมืองจำนวนมาก พระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลก ทรงโปรดให้ระดมปั้นรูปฤๅษีคัตตน 80 ท่า และจารึกสรรพวิชาการนวดไทย ลงบนแผ่นหินอ่อน 60 ภาพ แสดงจุดนวดต่าง ๆ อย่างละเอียด ประดับบนผนังศาลาราย และบนเสาภายในวัดพระเชตุพนวิมลมังคลาราม เพื่อให้ประชาชนได้ศึกษาโดยทั่วกัน ต่อมาใน พ.ศ.2375 ในรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระนั่งเกล้าเจ้าอยู่หัว ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้บูรณะวัดโพธิ์ใหม่ ทรงให้หล่อรูปฤๅษีคัตตน เป็นโลหะ และทรงให้รวบรวมตำราการนวด และตำราการแพทย์ จารึกในวัดโพธิ์ เพื่อเผยแพร่ให้ประชาชน ทั่วไปศึกษา และนำความรู้ไปใช้ให้เกิดประโยชน์ต่อไป

ใน พ.ศ. 2397 พระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ทรงโปรดให้หมอนวดและหมอยา ถวายการรักษาความเจ็บป่วยยาม ทรงพระประชวร แม้เสด็จประพาสแห่งใด ต้องมีหมอนวดถวายงานทุกครั้ง

ใน พ.ศ. 2499 พระบาทสมเด็จพระปิยะมหาราช ทรงโปรดเกล้าฯ ให้แพทย์หลวงทำการสังคายนา และแปลตำราแพทย์จาก ภาษาบาลี และสันสกฤตเป็นภาษาไทย เรียกว่าตำราแพทย์ศาสตร์สงเคราะห์ (ฉบับหลวง) (นวดแผนไทย, 2553)

ปัญหาเศรษฐกิจถดถอยของประเทศไทย เป็นปัญหาที่เรื้อรังยาวนาน บางทีดูเหมือนจะแก้ไขได้ บางครั้งก็ดูเหมือนเศรษฐกิจจะดีขึ้น แต่ไปๆ มาๆ ก็กลับมาสู่ยุคถดถอยเหมือนเดิม ภาวะความตึงเครียดที่เราจะเอาแน่เอานอนอะไรไม่ได้กับ สภาวะเศรษฐกิจเยี่ยงนี้ จึงทำให้ผู้คนในสังคมเกิดความเครียดเป็นอย่างมาก

ธุรกิจที่เกี่ยวกับการคลายเครียดในขณะนี้ เป็นธุรกิจที่ให้บริการลูกค้าโดยอิงศีลธรรมเป็นที่ตั้งในการประกอบธุรกิจซึ่งธุรกิจนี้ก็คือ ธุรกิจนวดแผนไทย สาเหตุที่ธุรกิจนี้น่าจะไปได้รุ่ง ก็เพราะ ปัญหาของคนทั่วไป คือ ความเครียด เมื่อมีความเครียดแล้วร่างกายก็จะทรุดโทรมตามไปด้วย ดังที่ทฤษฎี Three Sound ของ ร้อย ศาสตราจารย์ ดร. จิตจันทร์ สุภาพ ผู้ทรงคุณวุฒิด้านวิชาการเมืองไทย ได้กล่าวไว้ว่า “Sound body is in a sound mind” หมายความว่าจิตใจอยู่เหนือร่างกาย ถ้าจิตใจดีแล้วร่างกายก็จะดีตาม เพราะความเครียดเป็นเรื่องของจิตใจ เมื่อจิตใจไม่ ร่างกายจะดีได้อย่างไรกัน ซึ่งจะสอดคล้องกับพุทธภาษิตที่ว่า นโมปพวงคมาธัมมา คือ ใจเป็นนายกายเป็นบ่าวกายและ สัมพันธ์กันหากใจไม่สบายแล้วก็จะมมีผลกระทบต่อร่างกายด้วย

ธุรกิจนวดแผนไทย จึงเป็นธุรกิจที่สามารถตอบสนองความต้องการตรงนี้ได้ เพราะว่าธุรกิจนี้ไม่เพียงแต่เป็นการบริการเพื่อผ่อนคลายความเครียดให้ลูกค้าเพียงอย่างเดียว เท่านั้น แต่ยังช่วยให้ ร่างกายของลูกค้าดีขึ้นด้วยการนวดในลักษณะต่างๆ อีกด้วย เพราะทุกวันนี้คนในสังคมไทยในปัจจุบันเริ่มให้ความสำคัญและใส่ใจสุขภาพกันมากขึ้น โดยเฉพาะการใช้วิถีของธรรมชาติบำบัด เช่น การนวด การใช้สมุนไพร การใช้หลักของภูมิ ปัญญาบรรพบุรุษมาช่วยในเรื่องของการเสริมสร้างความสวยงามให้กับร่างกาย ฯลฯ ความโชคดีของคนไทยที่ว่า ในพื้นที่แหลม ท้องของเรานี้ยังมีพืชพันธุ์ธัญญาหาร อยู่มากมาย เราสามารถนำมาใช้ทั้ง ดูแลส่งเสริมสุขภาพของเรา ดังนั้นวิถีทางทางธรรมชาติจึงเป็นที่นิยมอย่างในปัจจุบัน ถือเป็นโอกาสทองสำหรับผู้ประกอบการ ทุกท่าน ที่จะลงทุนทำธุรกิจนวดแผนไทย เพราะการนวดแผนไทยนับว่าเป็น ภูมิปัญญาไทยที่โด่งดัง ไกลไปทั่วโลก และภูมิปัญญาตรงนี้ได้ถูกสืบสานต่อ จวบจนถึงปัจจุบัน (นักรบ พิมพ์ขาว, 2552)

ประเทศไทยมีการทำการค้าประกอบธุรกิจกับต่างประเทศทั้งในภาคเกษตรภาคอุตสาหกรรม และภาคบริการ โดยที่การค้าหรือการส่งออกในภาคบริการของไทยมีบทบาทสำคัญต่อการสนับสนุนการขยายตัวทางด้านการค้าและการลงทุนมาอย่างต่อเนื่อง ดังเช่น ธุรกิจบริการนวดแผนไทย ที่ได้รับความนิยมจากชาวต่างประเทศเป็นอย่างมาก ทั้งในวงการแพทย์และ

บุคคลทั่วไป เนื่องจากการบำบัดรักษาด้วยวิธีการทางธรรมชาติ เช่น ในวงการกายภาพบำบัด ประเทศสหรัฐอเมริกา การนวดแผนไทยได้รับความนิยมอย่างยิ่งจนมีการเปิดสอนและให้การรักษาด้วยวิธีการนวดแผนไทยกันอยู่ทั่วไป และยังมีชาวตะวันตกอีกเป็นจำนวนมากที่ได้มีโอกาสเข้ามาเรียนรู้วิธีการนวดแผนไทยจากเมืองไทย แล้วนำกลับไปเปิดสถานบริการนวดแผนไทยยังต่างประเทศ

ปัจจุบัน การนวดแผนไทยประสบกับภาวะการแข่งขันค่อนข้างสูง ผู้ประกอบการหันมาดำเนินธุรกิจนี้เพิ่มขึ้น 10 - 20 % ต่อปี นอกจากผู้ประกอบการรายใหม่แล้ว การนวดแผนไทยยังกลายเป็นบริการเสริมของธุรกิจที่มีอยู่แล้ว เช่น ตามร้านสถานเสริมสวย เสริมความงาม หรือโรงพยาบาลบางแห่งแม้ผู้ประกอบการจะหันมาทำธุรกิจนี้กันมาก แต่ส่วนหนึ่งเป็นการเปิดธุรกิจโดยไม่มีการบริหารจัดการที่มีประสิทธิภาพ การพัฒนาที่ดีเพียงพอ ผู้ประกอบการที่เปิดธุรกิจนวดแผนไทยจึงต้องปิดตัวเองไปหลายราย และเนื่องจากธุรกิจนี้ จัดเป็นบริการเสริมที่นอกเหนือจากปัจจัยสี่ ดังนั้น การแข่งขันจึงเน้นไปที่การบริการที่ดีได้มาตรฐาน และมีจุดเด่นของตัวเอง ไม่ว่าจะเป็นด้านการตกแต่งสถานที่ให้ดูสะอาด สวยงาม สบายตา สถานที่ตั้ง มีที่จอดรถสะดวก ไปมาง่าย มีบริการที่หลากหลายให้ลูกค้าเลือก เช่น นวดตัว นวดฝ่าเท้า นวดน้ำมันหอมระเหย นวดประคบด้วยสมุนไพร การต้อนรับของพนักงานที่สุภาพเรียบร้อย การนวดได้คุณภาพตามมาตรฐาน จะเห็นว่าผู้ประกอบการที่ประสบความสำเร็จ ต้องพัฒนาทักษะความรู้ให้แก่บุคลากรอยู่ตลอดเวลา รวมถึงพัฒนารูปแบบบริการให้ดีขึ้น (ศูนย์บ่มเพาะวิสาหกิจ มหาวิทยาลัยราชภัฏภูเก็ต, 2553)

เนื่องจากผู้วิจัยมีประสบการณ์ตรงจากวิชาชีพนวดแผนไทยซึ่งเป็นอาจารย์สอนและประกอบธุรกิจนวดแผนไทยอยู่ จึงมีความสนใจที่จะศึกษา ค้นคว้าถึง ความคิดเห็นเกี่ยวกับความอยู่รอดของการประกอบธุรกิจนวดแผนไทย อำเภอเมือง จังหวัดระยอง โดยทำการศึกษาถึงการบริหารจัดการ, การสร้างตราสินค้า (brand), นวัตกรรมบริการ, และในส่วนอื่นๆที่เกี่ยวข้องกับธุรกิจนวดแผนไทย รวมทั้งข้อเสนอแนะต่างๆ เพื่อผู้ประกอบการและผู้สนใจเข้าสู่ธุรกิจนี้จะได้นำแนวทางการบริหารและจัดการให้ธุรกิจนวดแผนไทยประสบผลสำเร็จต่อไปได้ด้วยดี

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาความคิดเห็นเกี่ยวกับความอยู่รอดของการประกอบธุรกิจนวดแผนไทย อำเภอเมือง จังหวัดระยอง
2. เพื่อเปรียบเทียบความคิดเห็นเกี่ยวกับความอยู่รอดของการประกอบธุรกิจนวดแผนไทย ของผู้ประกอบการ จำแนกตามข้อมูลของผู้ประกอบการ

สมมติฐานของการวิจัย

ความคิดเห็นเกี่ยวกับความอยู่รอดของการประกอบธุรกิจขนาดแผนไทย ของผู้ประกอบการ จำแนกตามข้อมูลของผู้ประกอบการ แตกต่างกัน

ขอบเขตของการวิจัย

1. ขอบเขตด้านประชากร

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ผู้ประกอบการสถานบริการขนาดแผนไทย อำเภอเมือง จังหวัดระยอง จำนวน 73 แห่ง (ที่มา : จดทะเบียนกับกรมพัฒนาธุรกิจการค้า กระทรวงพาณิชย์ ในจังหวัดระยอง ปี 2555) กลุ่มตัวอย่างได้จากการสุ่มตัวอย่างจากประชากร โดยการสุ่มตัวอย่างอย่างง่าย (simple random sampling) ขนาดของกลุ่มตัวอย่าง ได้จากตารางกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างของ Krejcie and Morgan (1970, p.608) ได้กลุ่มตัวอย่างจำนวน 60 คน

2. ขอบเขตด้านเนื้อหา

2.1 ตัวแปรอิสระ (independent variables) เป็นข้อมูลของผู้ประกอบการ ได้แก่

- เพศ
- อายุ
- ระดับการศึกษา
- ระยะเวลาในการประกอบธุรกิจ
- รายได้เฉลี่ยต่อเดือน
- รูปแบบการจัดตั้งธุรกิจ
- จำนวนพนักงานขนาด

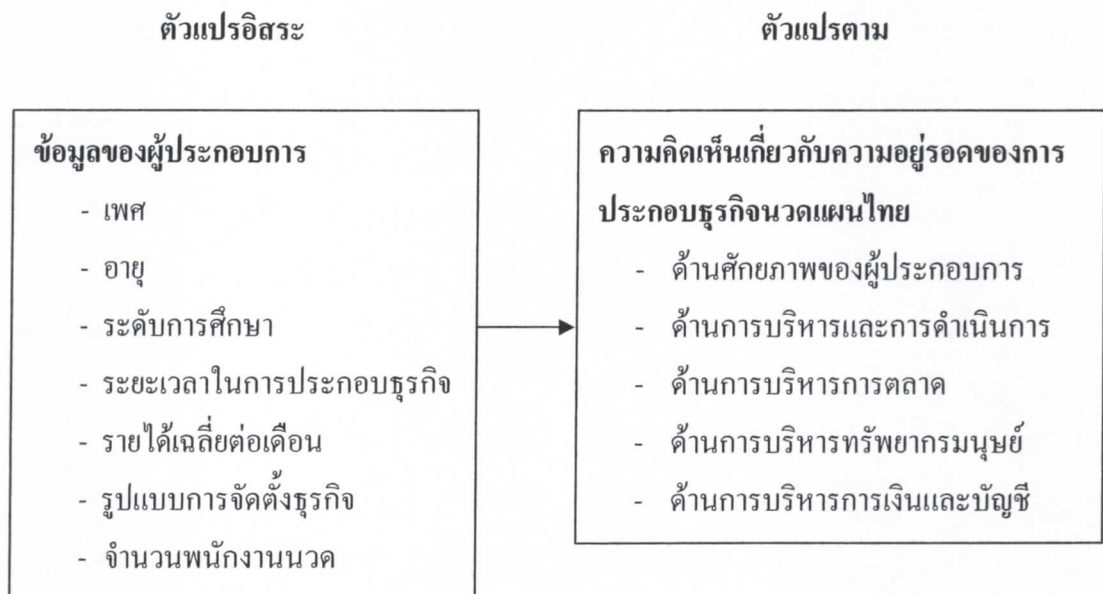
2.2 ตัวแปรตาม (dependent variables) ได้แก่ความคิดเห็นเกี่ยวกับความอยู่รอดของการประกอบธุรกิจขนาดแผนไทย คือ

- ด้านศักยภาพของผู้ประกอบการ
- ด้านการบริหารและการดำเนินการ
- ด้านการบริหารการตลาด
- ด้านการบริหารทรัพยากรมนุษย์
- ด้านการบริหารการเงินและบัญชี

3. ระยะเวลาดำเนินการวิจัย ระหว่างเดือน ธันวาคม 2555 ถึงเดือน กุมภาพันธ์ 2556

กรอบแนวคิดในการวิจัย

การวิจัยเรื่อง ความคิดเห็นเกี่ยวกับความอยู่รอดของการประกอบธุรกิจขนาดแผนไทย อำเภอเมือง จังหวัดระยอง การทำวิจัยครั้งนี้ผู้ศึกษาได้นำแนวคิดทฤษฎีมาประยุกต์ใช้เกี่ยวกับ ศักยภาพของผู้ประกอบการ ของ หัสยา สำเร็จยิ่ง (2551) ยูพาวรรณ วรณวณิชย์ (2548) และ ศิริวรรณ เสรีรัตน์ และคณะ (2541) มาใช้ในการกำหนดกรอบแนวคิดในการวิจัยดังนี้

ภาพที่ 1.1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

นิยามศัพท์เฉพาะ

การขนาดแผนไทย หมายถึง การรักษาโรคโดยสุขสัมผัสเป็นการที่ผู้ขนาดใช้นี้กดตามร่างกายของผู้เข้ามาใช้บริการบรรเทาอาการปวดเมื่อยร่างกาย ฟันฟูสุขภาพของร่างกายให้สดชื่น กระปรี้กระเปร่า เกิดการกระชับกระเฉง แก้เคล็ดขัดยอก ลดการอักเสบและลดการติดขัดของกล้ามเนื้อ เอ็น และข้อต่อ การขนาดจะส่งผลทำให้ผู้ขนาดมีสุขภาพดีทั้งร่างกาย และจิตใจ

สถานบริการขนาดแผนไทย หมายถึง สถานที่ให้บริการขนาดแผนไทยเพื่อผ่อนคลายรักษาพยาบาล เสริมความงาม และการกีฬา โดยการสัมผัส กดลงบนร่างกายอย่างมีระบบ

การบริการ หมายถึง กิจการหรือกระบวนการดำเนินงานอย่างใดอย่างหนึ่งของบุคคลหรือองค์การที่เกี่ยวข้องจัดตั้งขึ้นเพื่อตอบสนองความต้องการของบุคคลอื่นและก่อให้เกิดความพึงพอใจจากผลการกระทำนั้น

การสร้างตราสินค้า (brand) หมายถึง สิ่งที่ช่วยสร้างความแตกต่าง และความได้เปรียบทางการแข่งขันทางธุรกิจให้กับสินค้า หรือ บริการ โดยเป็นตัวกลางเชื่อมโยงคุณค่า (value) และเอกลักษณ์ (uniqueness) บางอย่างเพิ่มเติมเข้ากับหน้าที่ใช้สอยพื้นฐาน (functional) ของตัวสินค้า หรือ บริการนั้น ๆ ในการรับรู้ของผู้บริโภค”

นวัตกรรมบริการ หมายถึง การปฏิบัติ หรือสิ่งประดิษฐ์ใหม่ ๆ ที่ยังไม่เคยมีใช้มาก่อน หรือเป็นการพัฒนาตัดแปลงมาจากของเดิมที่มีอยู่แล้ว ให้ทันสมัยและใช้ได้ผลดียิ่งขึ้น เมื่อนำ นวัตกรรมมาใช้จะช่วยให้การทำงานนั้นได้ผลดีมีประสิทธิภาพและประสิทธิผลสูงกว่าเดิมทั้งยังช่วย ประหยัดเวลาและแรงงาน ได้ด้วย หรือเป็นเรื่องเกี่ยวกับการปรับปรุงการให้บริการให้ดีขึ้น

ผลิตภัณฑ์ที่ใช้ หมายถึง สินค้าที่นำมาใช้ขนาดสำหรับลูกค้า และสามารถสร้างความพึงพอใจแก่ลูกค้าได้เป็นอย่างดี ในลักษณะที่เกินความคาดหวังของลูกค้า และเหนือกว่าคู่แข่ง

สถานที่ให้บริการ หมายถึง สถานที่ตั้งสำหรับให้บริการลูกค้า ซึ่งลูกค้าสามารถเดินทางมาใช้บริการได้สะดวก และสถานที่มีความสะอาด บรรยากาศดี

อัตราค่าบริการ หมายถึง อัตราค่านวดสำหรับลูกค้า และเป็นสิ่งที่พึงพอใจของลูกค้าเหมาะสมกับคุณภาพของสินค้าและการให้บริการ

พนักงานนวด หมายถึง พนักงานผู้ให้บริการนวดแก่ลูกค้าในสถานบริการ มีบุคลิกภาพและ การแต่งกายที่ดี

การบริหารจัดการ หมายถึง การจัดระบบการบริหารจัดการขององค์กร เพื่อให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุด มีมาตรฐาน และมีความสอดคล้องกับลักษณะ โครงสร้างการดำเนินงานของกิจการ

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. ทำให้ทราบถึงความคิดเห็นเกี่ยวกับความอยู่รอดของการประกอบธุรกิจนวดแผนไทย อำเภอเมือง จังหวัดระยอง เพื่อผู้ประกอบการธุรกิจนวดแผนไทยได้นำข้อมูลมาพัฒนาแนวทางในการบริหารจัดการด้านต่าง ๆ ของสถานบริการนวดแผนไทย เพื่อให้ธุรกิจสามารถดำเนินต่อไปได้อย่างมีประสิทธิภาพ และประสิทธิผล

2. เพื่อใช้เป็นแนวทางในการวางแผนเกี่ยวกับการตลาดให้แก่บุคคลที่ดำเนินธุรกิจนวดแผนไทย และผู้ที่สนใจเข้าสู่ธุรกิจนี้ใช้พิจารณาประกอบการดำเนินธุรกิจ